

BURSA İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SOSYAL BİLGİLER

5. SINIF

4. ÇALIŞMA FÖYÜ

Sabahattin DÜLGER	İl Millî Eğitim Müdürü
Mahmut KARAKAYA	Şube Müdürü
Volkan ÇIRAKOĞLU	ÖDM Ekip Sorumlusu
Petek ÇELİK	Branş Koordinatörü
Ayşe IŞIK	Soru Yazarı
Olca TUGAY TİKİL	Tasarım
Gamze GENÇBAYRAKDAR	Dizgi

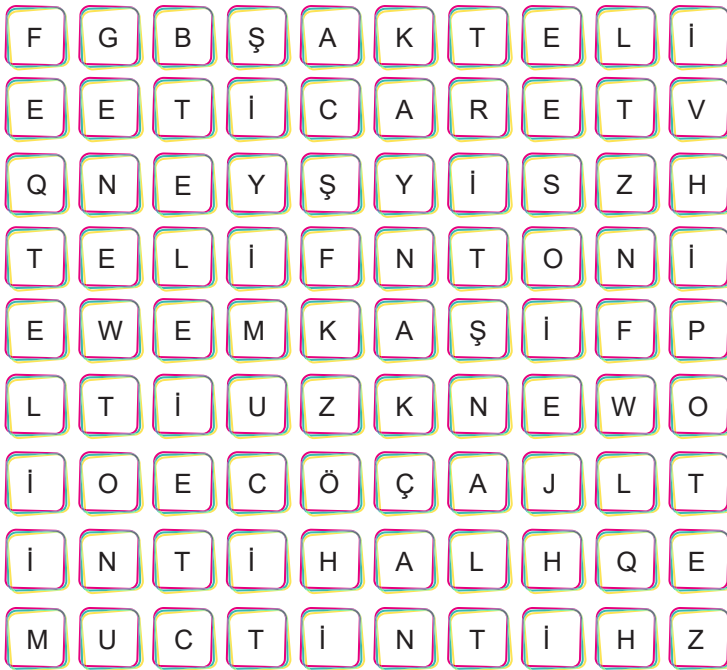

Eskiden insanlar bilgiye ulaşmak için kitap, gazete, ansiklopedi, dergi vb. basılı kaynakları kullanmaktaydı. Günümüzde ise Genel Ağ (İnternet) bağlantılı akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve tabletler yardımıyla sanal ortamda istedikleri bilgiye ulaşmaktadır.

ETKİNLİK-1

Soruların cevaplarını bulmaca içerisinde bulunuz.

1. Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kişi.
2. Bir sanat eserini meydana getirenlerin eserler üzerindeki hakları.
3. Keşif yapan kimse.
4. Başkasına ait bir fikri, düşünceyi kendisinin gibi gösterme.
5. Ürün ve hizmetlerin alım, satım, iletişim, pazarlama ve ödeme işlemlerinin cep telefonları, tabletler veya bilgisayarlar vasıtası ile yapılması.
6. Bir araştırmada ya da bir eserde yararlanılan kaynakların gösterildiği bölüm.
7. Doğruluğu henüz deneylerle kanıtlanmamış ancak kanıtlanacağı umulan düşünce.
8. Başına elma düşmesiyle yer çekimi kanununu bulan bilim insanı.

Teknoloji, bilinçli kullanıldığı zaman hayatımızı kolaylaştıran bir araçtır. Ancak bilinçsiz ve gereksiz kullanıldığı zaman en değerli zamanımızı çalan bir hırsız, sağlığınıza zarar veren bir virüs gibidir.

ETKİNLİK-2

Aşağıda verilen bilgileri teknolojinin olumlu ya da olumsuz yönlerine göre sınıflandırınız.

	Olumlu Yönleri	Olumsuz Yönleri
1. Uzaktaki arkadaşlarımızla iletişim kurmamızı sağlar.		
2. Teknolojinin neden olduğu kirlilik insan sağlığını tehdit etmektedir.		
3. Yüz yüze kurulan iletişimi azaltır.		
4. Bilgiye çok hızlı bir şekilde ve daha ucuza ulaşılmaktadır.		
5. Sanayilerdeki üretim artmış ve üretilen ürünler ucuzlamıştır.		
6. İnsanlar toplumdan giderek uzaklaşıp yalnızlaşmaktadır.		
7. Sağlık alanında hastalıkların anlaşılması daha hızlı ve güvenilir olmuştur.		
8. İnternet bağımlılığı gibi bazı psikolojik rahatsızlıklar artmıştır.		

ETKİNLİK-3

Verilen boşluklara aşağıda yer alan kavramlardan uygun olanları yazarak cümleleri tamamlayınız.

- 1 ..... , deneye dayanan yöntemlerden ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgidir.
- 2 Bir fikir veya sanat eserini meydana getiren kişinin, bu eserden doğan haklarına ..... denir.
- 3 ..... günümüzde bilgi edinmek amacıyla en sık kullandığımız bilgi kaynağıdır.
- 4 ..... , bir şeyin ilk kez ortaya konulmasına veya icat edilmesine denir.
- 5 Düzenli aralıklarla yayımlanan gazete ve dergilere ..... adı verilir.
- 6 Kişisel bilgilerimizin kötü niyetli kişilerin eline geçmesine ..... denir.
- 7 ..... , resmi (devlet) internet sitesi adreslerinin uzantısıdır.
- 8 Önceden var olan fakat ortaya çıkmamış şeylerin ortaya çıkarılmasına ..... denir.

ETKİNLİK-4

Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanları takip ederek ulaşılacak çıkışı daire içine alınız.

Bilim İnsanı: Bir soruna çözüm bulmak için harekete geçen ve gerçek bilgilere ulaşmaya çalışan kişidir.

ETKİNLİK-5

Sosyal Bilgiler öğretmeninin tahtaya yazdığı bilim insanlarının ortak özelliklerinden doğru olanları işaretleyiniz.

☐ Çalışkan

☐ Sabırsız

☐ Tarafsız

☐ Zamanı doğru kullanmaz

☐ Kararsız

☐ Meraklı

☐ Gözlemci

☐ Deney yapmayı sever

☐ Araştırmacı

☐ Sorgulayıcı

☐ Kendine güvenmez

☐ Şüpheli

☐ Azimli

☐ Tembel

☐ Hayal gücü gelişmiş

☐ Kendi yararına çalışır

Bilim insanları, insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla sistemli bir şekilde bilimsel araştırmalar yapan kişilerdir. Kendilerini insanlığa hizmet etmeye adanmış kişiler olan bilim insanları, yalnızca günümüz için değil, gelecek için de çalışırlar.

ETKİNLİK-6

Tabloda verilen Türk bilim insanları ile yaptıkları çalışmaları örnekteki gibi eşleştiriniz.

A. CANAN DAĞDEVİREN

Beyin ve sinir sistemleri üzerine çalışmalar yapmış, başarılarından dolayı Dünya Beyin Cerrahları Birliği tarafından "yüzyılın adamı" seçilmiştir.

B. GAZİ YAŞARGİL

Karadelikler, nötron yıldızları ve teorik astrofizik üzerine çalışmalar yapmış, 2003 yılında dünyanın en tanınmış bilim insanları ile birlikte "Büyük Fikirler" listesine girmiştir. Nisan 2019'da ilk kez bir karadeliği doğrudan görüntülemeyi başaran 200 kişilik ekipte yer almıştır.

C. GÖZDE DURMUŞ

DNA onarım mekanizmaları konusunda yaptığı buluş sayesinde 2015 Nobel Kimya Ödülü'nü almıştır.

D. CAHİT ARF

2012 yılında, yapay bir kalbi insan vücuduna aktararak Avrupa'nın ilk kadın yapay kalp cerrahisi unvanını almıştır. Nisan 2019 tarihinde Almanya'nın en saygın ödüllerinden Victress Ödülü'ne layık görülmüştür.

E. FERYAL ÖZEL

Türk fizik mühendisidir. Piezoelektrik malzemeleri insan organlarının üzerine yerleştirilerek organların hareketini elektrik enerjisine çeviren cihazların mucidir.

F. DİLEK GÜRSOY

Dünyaca ünlü bir matematikçimizdir. Kendi adıyla bilinen matematik kuramları (Arf teoremi) ile dünya çapında tanınır. 10 TL'nin arkasında resmi vardır.

G. AZİZ SANCAR

Kanserin erken teşhisi için ucuz, hızlı ve cep telefonuyla uyumlu bir test geliştiren ve 2015 yılında MIT Technology Review Dergisi'nin her sene seçtiği '35 Yaş Altı Yenilikçiler Listesi'ne tıpta ve biyolojide çığır açan liderlerden biri olarak seçilmiştir.

ETKİNLİK-7

Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanlara " D " yanlış olanlara " Y " yazınız.

1. İnternette yaptığımız alışverişlerde ödeme yaparken sanal kart kullanmalıyız. (.....)
2. Tahmini zor ve farklı karakterlerden oluşan şifreler kullanılmalı ve kimse ile paylaşılmamalıdır. (.....)
3. İnternette yaptığımız araştırmalarda kaynak belirtmeye gerek yoktur. (.....)
4. Buluşlar iletişimden sağlığa, eğitimden ulaşım birçok alanda yaşamımızı kolaylaştırmıştır. (.....)
5. Araştırma yaparken ilk yapmamız gereken yararlanacağımız kaynakları belirlemektir. (.....)
6. Sanal ortamda bir bilgiyi araştırırken gov, edu ve k12 gibi resmi sitelerden araştırmalıyız. (.....)
7. Günümüzde internet sadece bilgi edinme amaçlı kullanılmaktadır. (.....)
8. Teknolojinin gelişmesi ile aile içi ilişkiler ve bağlılıklar artmıştır. (.....)

Araştırma yapmaya başlamadan önce neyi, nasıl ve ne zaman yapacağımızı planlamak; araştırmamızı zamanında ve eksiksiz olarak tamamlamamız için bize yol gösterici olur.

ETKİNLİK-8

Bilimsel bir araştırma yaparken izleyeceğimiz sırayı piramit üzerine aşağıdan yukarı doğru uygun bir şekilde yerleştiriniz.

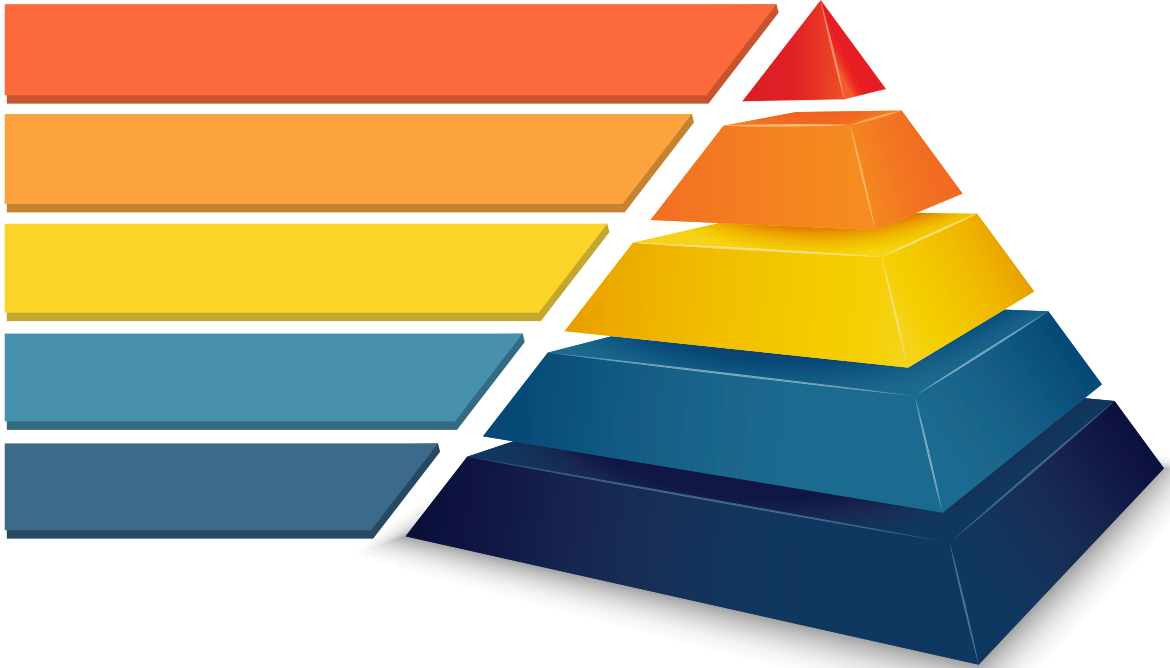
1.Kaynakça yazma

2. Araştırma raporu yazma

3. Konuyu belirleme

4.Bilgiyi toplama

5. Kaynakları belirleme

Araştırmalarımızda kullandığımız kaynakları belirtmemiz gerekir. Bu kaynakları belirtmediğimiz zaman araştırmamızda yer verdiğimiz düşünce ve bilgilerin bize ait olduğu düşünülebilir. Başkasının verdiği bilgileri ve düşüncelerini bizimmiş gibi göstermek bilgi hırsızlığına girer ve bu bir suçtur. Bu hataya düşmemek ve suç işlememek için araştırmamızın sonuna hangi bilgiyi nereden aldığımızı gösteren bir kaynakça eklememiz gerekir.

ETKİNLİK-9

Aşağıda görseli verilmiş eserin kaynakçasını şema içinde verilen boşluklara örnekteki gibi yazınız.

**MUSTAFA KEMAL
ATATÜRK**

GENÇLER İÇİN NUTUK
MEB YAYINLARI
İSTANBUL - 2018

Atatürk

Günlük hayatta kullandığımız birçok araç gereç vardır. Bunlar buluşlar ve teknolojik gelişmelerle hayatımıza girmiştir. İcat ya da buluş adını verdiğimiz bu araçlar hayatımızın her alanındadır. Bu buluşlar ve teknolojik gelişmeler, toplumları çeşitli alanlarda etkilemiş ve toplum hayatında önemli değişikliklere neden olmuştur.

ETKİNLİK-10

Aşağıda verilen bilim insanları ile yaptığı buluşu örnekteki gibi eşleştiriniz.

THOMAS EDİSON	JOHN LOGİE BAİRD	ALEXANDER GRAHAM BELL	LOUİS PASTEUR	SAMUEL MORSE
------------------	---------------------	--------------------------	------------------	-----------------

KUDUZ AŞISI	TELGRAF	AMPUL	TELEFON	TELEVİZYON
----------------	---------	-------	---------	------------

ETKİNLİK-11

İnternet kullanıcısı arttı

Türkiye’de bu yıl itibarıyla 16-74 yaş grubundaki kişilerin internet kullanım oranı yüzde 79 oldu. Bu oran erkeklerde yüzde 84,7, kadınlarda yüzde 73,3 olarak gerçekleşti

BİREYLERDE İNTERNET KULLANIM ORANI (16-74 YAŞ)

2009	2014	2019	2020
%38,1	%53,8	%75,3	%79

İNTERNET ERİŞİM İMKANI OLAN HANELER

2009	2014	2019	2020
%30	%60,2	%88,3	%90,7

Genişbant ile internete erişim sağlayan hanelerin oranı

%
89,9

E-devlet hizmetlerini kullanma oranı

%
51,5

İnternet’ten ürün siparişi verme ya da satın alma oranı

%
36,5

Görseli inceleyerek aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başına “ D ” yanlış olanların başına “ Y ” yazınız.

1. (.....) bireylerde internet kullanımı düzenli olarak artmıştır.
2. (.....) İnternet kullanım oranı kadınlarda daha fazladır.
3. (.....) İnternette ürün siparişi veren kadınların oranı daha fazladır.
4. (.....) İnternet erişim imkânı olan haneler en fazla 2020 yılındadır.
5. (.....) bireylerde internet kullanım oranı en fazla 2009-2014 yılları arasında artmıştır.
6. (.....) E-devlet hizmetlerini kullananların oranı alışveriş yapanların oranından fazladır.

TEST - 1

Buluşların ve teknolojik gelişmelerin olumlu etkilerinin yanı sıra, olumsuz etkileri de olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi buluşların olumlu etkilerinden biri değildir?

- A) İnsanların kamu hizmetlerinden daha rahat ve hızlı yararlanması
- B) Buluşların ve teknolojik gelişmelerin silah yapımında kullanılması
- C) İnternet sayesinde uzaktaki insanlarla daha kolay iletişim kurulması
- D) Bir yerden bir yere ulaşımın daha hızlı ve daha konforlu hale gelmesi

TEST - 2

Bilgi, tüm toplumlar için oldukça önemli bir kaynaktır. Çağımızdaki teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşma yolları da değişmiştir. Eskiden daha çok kitap, ansiklopedi ve dergi gibi basılı kaynaklar kullanılırken, artık bilgi edinmek için en önemli araç olarak internet görülmektedir. İnternet sayesinde her türlü bilgiye dünyanın her yerinden ulaşmak mümkün.

Aşağıdakilerden hangisi doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak için izleyeceğimiz yollardan biri değildir?

- A) Bilgi almak istenilen konu başlığı, arama motoruna tırnak içinde (" ") yazılmalıdır.
- B) İnternette elde edilen bilgiler farklı internet sitelerindeki bilgilerle karşılaştırılmalıdır.
- C) İnternete eklenme tarihi kontrol edilerek bilgilerin güncel olup olmadığı incelenmelidir.
- D) Araştırma yapılırken güvenilir siteler tercih edilmeli com uzantılı sitelerden yararlanılmalıdır.

TEST - 3

Buluşlar ve teknolojik gelişmeler, toplumları çeşitli alanlarda etkilemiş ve toplum hayatında önemli değişikliklere neden olmuştur. Örneğin tekerleğin icadının ardından geliştirilen arabalar sayesinde yüklerin taşınması kolaylaşmış, uzak mesafeler kısa zamanda aşılabılır olmuştur. Ayrıca tekerleğin üzerine basit dişliler eklenmesi ile elde edilen dişli çarklar sayesinde bisiklet ve saat gibi mekanik aletler üretilmeye başlanmıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre tekerlek için;

- I. İnsanların hayatını kolaylaştırmıştır.
- II. Daha kısa sürede ulaşım yapılmasını sağlamıştır.
- III. Sadece ulaşım aracı olarak kullanılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II   D) I, II ve III

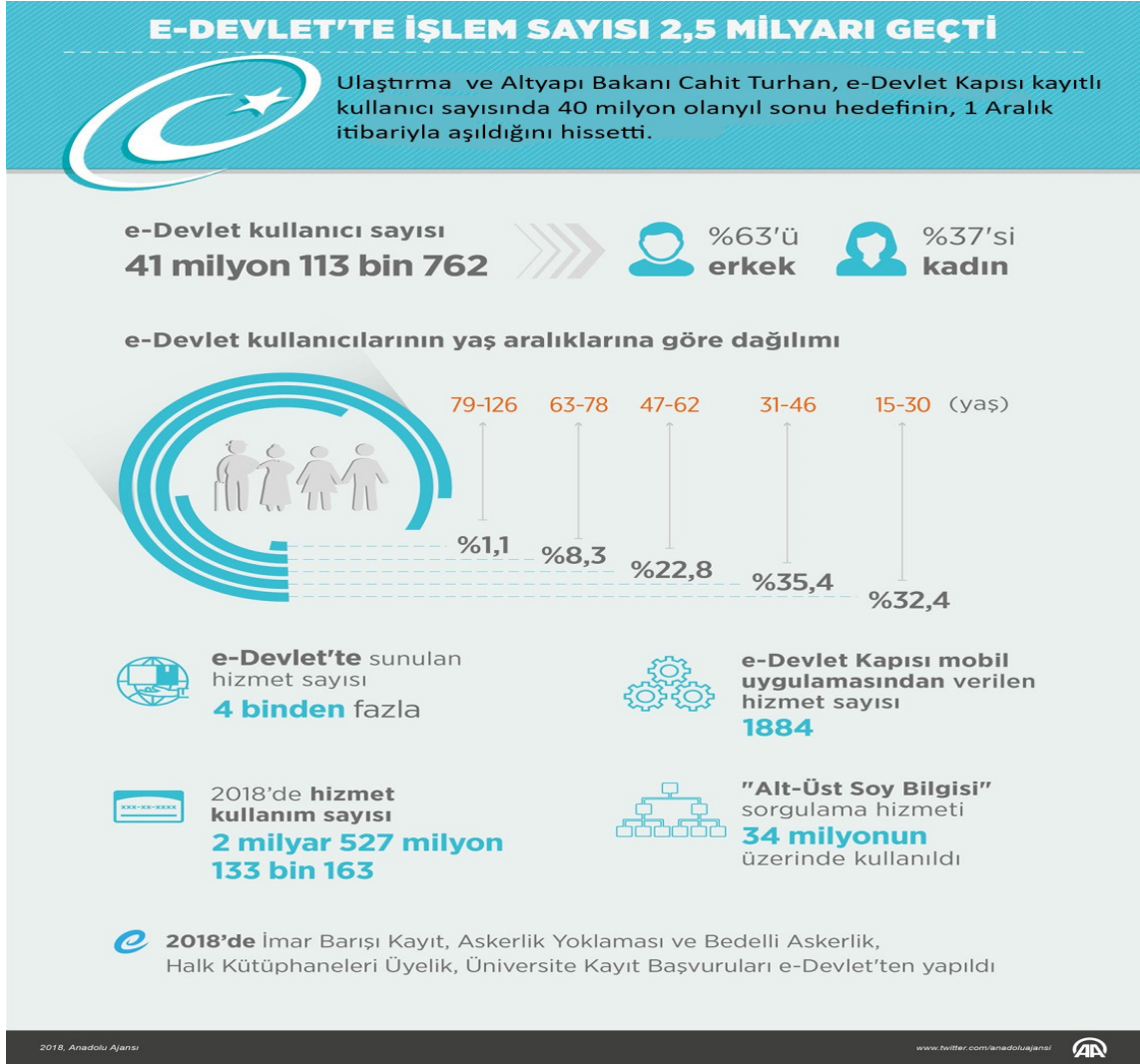
TEST - 4

Hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen internet sayesinde ihtiyacımız olan bilgiye bilgisayar, cep telefonu ve tablet cihazlardan çok hızlı bir şekilde ulaşabiliyor, ihtiyacımız olan her şeyi alışveriş sitelerinden kredi kartıyla alabiliyoruz. Ayrıca bankacılık işlemlerini de artık bankaya gitmeden mobil bankacılık uygulamaları ile internet üzerinden yapabiliyoruz. Fakat hayatımızı kolaylaştıran interneti doğru ve güvenli bir şekilde kullanmadığımızda sanal ortamda birçok tehlikeyle karşı karşıya kalabiliriz.

Aşağıdakilerden hangisi e-ticaret yapılırken dikkat edilmesi gerekenlerden biri değildir?

- A) En ucuz olan firmalar tercih edilmeli
- B) 3D Secure güvenlik sistemi kullanılmalı
- C) Güvenilir ve tanınmış siteler tercih edilmeli
- D) Farklı karakterlerden oluşan güçlü şifreler oluşturulmalı

TEST - 5

e-Devlet vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda toplandığı, kullanıcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak devlet hizmetlerine en hızlı ve güvenilir bir şekilde ulaştırılmasını sağlayan sistemdir.

Yukarıdaki bilgilere göre e-Devletle ilgili;

- I. Erkeklerin kullanma oranı kadınlardan fazladır.
- II. Kullanma oranı en fazla 15-30 yaş arasındadır.
- III. Bazı alanlarında mobil olarak da hizmet vermektedir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

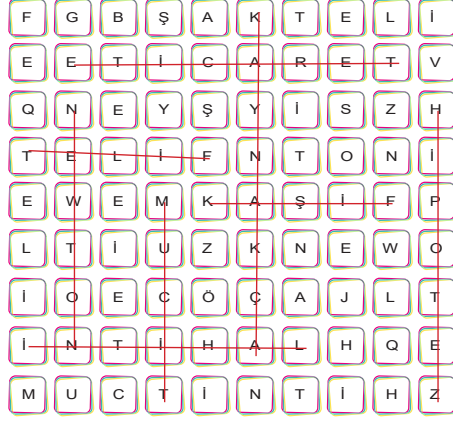
- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III   D) I, II ve III

CEVAPLAR

ETKİNLİK-1

1. Mucit
2. Telif
3. Kâşif
4. İntihal
5. E-ticaret
6. Kaynakça
7. Hipotez
8. Newton

ETKİNLİK-2

Olumlu Yönleri

Olumsuz Yönleri

1. Uzaktaki arkadaşlarımızla iletişim kurmamızı sağlar.

X

2. Teknolojinin neden olduğu kirlilik insan sağlığını tehdit etmektedir.

X

3. Yüz yüze kurulan iletişimi azaltır.

X

4. Bilgiye çok hızlı bir şekilde ve daha ucuza ulaşılmaktadır.

X

5. Sanayilerdeki üretim artmış ve üretilen ürünler ucuzlamıştır.

X

6. İnsanlar toplumdan giderek uzaklaşıp yalnızlaşmaktadır.

X

7. Sağlık alanında hastalıkların anlaşılması daha hızlı ve güvenilir olmuştur.

X

8. İnternet bağımlılığı gibi bazı psikolojik rahatsızlıklar artmıştır.

X

ETKİNLİK-3

- 1 **Bilim**, deneye dayanan yöntemlerden ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgidir.
- 2 Bir fikir veya sanat eserini meydana getiren kişinin, bu eserden doğan haklarına **telef hakkı** denir.
- 3 **Genel ağ** günümüzde bilgi edinmek amacıyla en sık kullandığımız bilgi kaynağıdır.
- 4 **Buluş**, bir şeyin ilk kez ortaya konulmasına veya icat edilmesine denir.
- 5 Düzenli aralıklarla yayımlanan gazete ve dergilere **sürelî yayın** adı verilir.
- 6 Kişisel bilgilerimizin kötü niyetli kişilerin eline geçmesine **kimlik hırsızlığı** denir.
- 7 **Gov** , resmi (devlet) internet sitesi adreslerinin uzantısıdır.
- 8 Önceden var olan fakat ortaya çıkmamış şeylerin ortaya çıkarılmasına **keşif** denir.

ETKİNLİK-4

2.ÇIKIŞ

ETKİNLİK-5

☒ Çalışkan	☒ Araştırmacı
☐ Sabırsız	☒ Sorgulayıcı
☒ Tarafsız	☐ Kendine güvenmez
☐ Zamanı doğru kullanmaz	☒ Şüpheli
☐ Kararsız	☒ Azimli
☒ Meraklı	☐ Tembel
☒ Gözlemci	☒ Hayal gücü gelişmiş
☒ Deney yapmayı sever	☐ Kendi yararına çalışır

ETKİNLİK-6

A. CANAN DAĞDEVİREN

B

Beyin ve sinir sistemleri üzerine çalışmalar yapmış, başarılarından dolayı Dünya Beyin Cerrahları Birliği tarafından “yüzyılın adamı” seçilmiştir.

B. GAZİ YAŞARGİL

E

Karadelikler, nötron yıldızları ve teorik astrofizik üzerine çalışmalar yapmış, 2003 yılında dünyanın en tanınmış bilim insanları ile birlikte “Büyük Fikirler” listesine girmiştir. Nisan 2019’da ilk kez bir karadeliği doğrudan görüntülemeyi başaran 200 kişilik ekipte yer almıştır.

C. GÖZDE DURMUŞ

G

DNA onarım mekanizmaları konusunda yaptığı buluş sayesinde 2015 Nobel Kimya Ödülünü almıştır.

D. CAHİT ARF

F

2012 yılında, yapay bir kalbi insan vücuduna aktararak Avrupa’nın ilk kadın yapay kalp cerrahı unvanını almıştır. Nisan 2019 tarihinde Almanya’nın en saygın ödülllerinden Victress Ödülü’ne layık görülmüştür.

E. FERYAL ÖZEL

A

Türk fizik mühendisidir. Piezoelektrik malzemeleri insan organlarının üzerine yerleştirerek organların hareketini elektrik enerjisine çeviren cihazların mucididir.

F. DİLEK GÜRSOY

D

Dünyaca ünlü bir matematikçimizdir. Kendi adıyla bilinen matematik kuramları (Arf teoremi) ile dünya çapında tanınır. 10 TL’nin arkasında resmi vardır.

G. AZİZ SANCAR

C

Kanserin erken teşhisi için ucuz, hızlı ve cep telefonu ile uyumlu bir test geliştiren ve 2015 yılında MIT Technology Review Dergisi’nin her sene seçtiği ‘35 Yaş Altı Yenilikçiler Listesi’ne tıpta ve biyolojide çığır açan liderlerden biri olarak seçilmiştir.

ETKİNLİK-7

1. (D) 2. (D) 3. (Y) 4. (D) 5. (Y) 6. (D) 7. (Y) 8. (Y)

ETKİNLİK-8

ETKİNLİK-9

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

GENÇLER İÇİN NUTUK
MEB YAYINLARI
İSTANBUL - 2018

Atatürk

Mustafa
Kemal

Gençler
İçin Nutuk

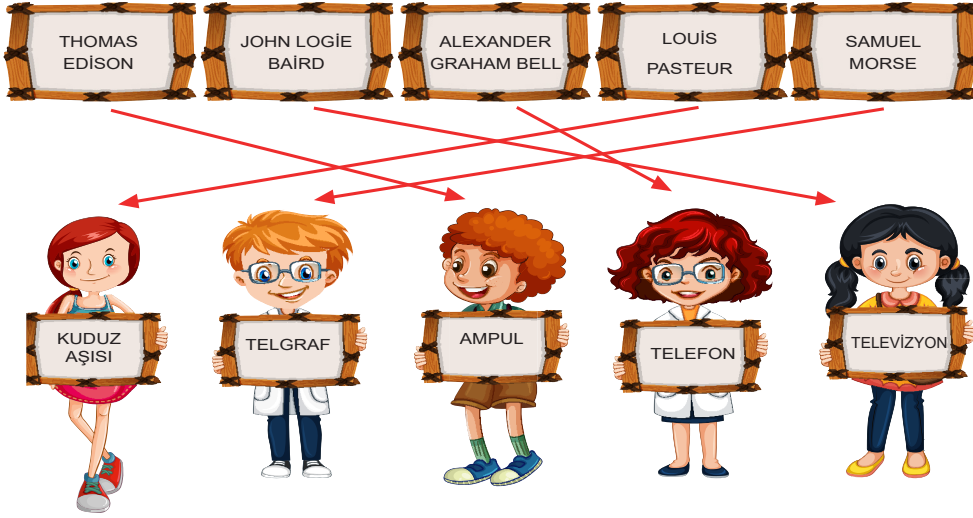
MEB
Yayınları

2018

İstanbul

ETKİNLİK-10

ETKİNLİK-11

1. (D) Bireylerde internet kullanımı düzenli olarak artmıştır.
2. (Y) İnternet kullanım oranı kadınlarda daha fazladır.
3. (Y) İnternette ürün siparişi veren kadınların oranı daha fazladır.
4. (D) İnternet erişim imkânı olan haneler en fazla 2020 yılındadır.
5. (Y) Bireylerde internet kullanım oranı en fazla 2009-2014 yılları arasında artmıştır.
6. (D) E-devlet hizmetlerini kullananların oranı alış-veriş yapanların oranından fazladır.

TESTLER

1. B   2. D   3. C   4. A   5. C